

פרשת בא

השלמה בעניין עשרת המכות

בעלון הקודם ציינתי כי עמים שונים עבדו את השמש. לא ציינתי שהמצרים בעצמם עבדו את השמש. תודה רבה לידידי הרב שמעון שפירא על הערתו בעניין. אני מביא כאן ציטוט ממכתב שכתב לי הרה"ג יואל בן נון שליט"א (הדברים הגיעוני לאחר שכבר סיימתי את עריכת העלון), בעניין מה שכתבתי שבמכת כנים אמרו החרטומים אצבע אֱדִים היא, כי הם אינם מכירים שם ה', רק שם אלהים שהוא שם כללי. הדברים שכתב נוגעים לכלל המכות. להלן דבריו הנפלאים:

כל המכות היו מאבק נגד אלילי מצרים כי פרעה האמין בהם - לכן הוא הקשה את ליבו בכל פעם שהמכה הסתיימה, וראה בזה ניצחון שלהם!

המכות החלו ביאור והסתיימו בשמש - אליל השמש המצרי נקרא 'רע' במצרית, והתורה רומזת לכך במילה "רעה" במקומות רבים!!

כאשר החרטומים הרימו ידיים, ולבסוף גם פרעה, הם הבינו שכוח עליון וחזק יותר מכה בהם!!! אבל ברור שהבנתם זו רחוקה מאמונת התורה - עם זה, ברגע שהתורה נקטה בשם אל אחד, שפירושו בורא העולם וכל הכוחות - אחד, יש מקום לקרוא גם כאן שם קודש, גם אם לא זאת הייתה כוונת המצרים! אחרי ברד וארבה שהחשיכו את השמש, ואחרי 3 ימי חושך, בחצות הלילה פרעה נבהל כי לא ידע כמה ימותו ומתי יאיר לו .. שלו.

אבל אחרי 3 ימים שבהם השמש זרחה כרגיל פרעה כבר רדף, ובאשמורת הבוקר שקע וטבע צבאו בים סוף!!!

בתפילה לישועת ה' בשלמותה
יואל בן-נון

אמשיך כאן בעניין שלש המכות עליהן אנו קוראים בפרשתנו:

מכת ארבה

כֹּה-אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים עַד-מָתִי מֵאֲנִי לְעַנְתַּת מִפְּנֵי שְׁלַח עֲמִי וַיַּעֲבֹדֵנִי: כִּי אִם-מֵאַן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנִּינִי מִיַּד אֶרְבֶּה בְּנִבְלָה: ... אף שבמכה זו לא נאמרה בפירוש הבדלה בין ישראל למצרים, אך מכיוון שעצם המכה היא וְאָכַל | אֶת-יִתְרַת הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאָרַת לָכֶם מִן-הַפָּרֶד וּבְבֵרַד נִאמְרָה הַבְּדֵלָה (רק בארץ גשן וכו'), לכן גם כאן הזכירו ה' אלהי העברים'. ... וַיִּכְּן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרָעָה: לאחר מכן, מתנהל דין ודברים בין עבדי פרעה, פרעה, ומשה ואהרן. וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָי פְּרָעָה אֵלָיו ... שְׁלַח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת-יְיָ אֱלֹהֵיהֶם ... וַיִּוֹשֵׁב אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן אֶל-פְּרָעָה וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לָכוּ עֲבַדְתֶּם אֶת-יְיָ אֱלֹהֵיכֶם פְּרַעַה נֹתֵן רִשׁוֹת, אֵךְ שׂוֹאֵל מִי נְמִי הַהִלְכִים הוּא מִסְכִּים שְׂכֵמָה 'נְצִיגִים' שֶׁל הַעַם יִלְכוּ לַהֲקָרִיב: וַיֹּאמְרוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְפָנָיו וְכִבְדוֹתָנוּ וְכִבְדוֹתָנוּ וְכִבְדוֹתָנוּ וְכִבְדוֹתָנוּ גִלְדָּה. לַהֲקָרִיב קִרְבָּנוֹת לַכְבוֹד ה', זו פעולה אותה הגויים מכירים מעבודתם לאלוהיהם. כאן מדובר על מעמד שאינו מצטמצם בעבודת גברים כאשר הנשים והטף 'מסתדרים לבד' בבית, אלא עבודה השייכת לכל המשפחה. הטקס כולל גם אכילה והנאה גשמית כִּי חַג-יְיָ לָנוּ: מוֹשֶׁה כֹּה לֹא מוֹכֵר לַפְּרַעַה בַּעֲבוּדָה רֹחוּנִית. זֶה מִכַּעִיס אוֹתוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם ... רְאוּ כִּי רָעָה נִגְדַת פְּנִיכֶם: לֹא כֹן לָכוּ-נָא הַנְּקָרִים וְעַבְדוּ אֶת-יְיָ ... נְטִיחַ יָדָךְ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְבֶּה ... : ... וַיִּכָּס אֶת-עֵינָיו כָּל-הָאָרֶץ וַתַּחֲשֹׁךְ הָאָרֶץ הַשֶּׁמֶשׁ -הָאֵלִיל הַגְּדוֹל- שְׁלוֹ אֵינָה מֵאִירָה. הוּא מוֹדָה ... הַטָּאֲתִי לֵינִי אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם. גַּם בְּמִכְת בְּרַד הַשֶּׁמֶשׁ כִּבְר לֹא הֵאִירָה כְּרַגִּיל, וּפְרַעַה אָמַר 'חַטָּאֲתִי הַפַּעַם'. כֹּאן מוֹסִיף 'חַטָּאֲתִי לַה' אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם: ... אֵךְ לֵאחֹר סִיוֵם הַמְכָה וַיִּתְחַק וַיֵּן אֶת-לֵב פְּרָעָה

מכת חשך

וַיֹּאמְרוּ יְיָ אֱלֹהֵי-מֹשֶׁה וְנָטָה יָדְךָ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ: ... וְלִכְל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבָתָם: שׁוֹב, הַשֶּׁמֶשׁ -הָאֵלִיל שְׁלֵהֶם- לוקָה, והפעם בביטולו הגמור. חשך מוחלט! וַיִּקְרָא פְּרָעָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לָכוּ עֲבַדְתֶּם אֶת-יְיָ אֵךְ מוֹתָנָה ב: רַק צְאֲנִיכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצֵג וּמִצַּד שׁוֹנֵי: גַּם-טַפְכֶם יִלְדוּ עִמָּכֶם: וַיֹּאמְרוּ מֹשֶׁה גַּם-אֲתָה תִתֵּן בְּיָדֵנוּ זִבְחִים וְעֹלֹת: ... וַיִּתְחַק וַיֵּן אֶת-לֵב פְּרָעָה וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם: ...

מכת בכורות

וַיְהִי | בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּזְחַק כָּל-בְּכוֹרֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם ... : וַיִּקַּם פְּרָעָה לַיְלָה ... וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמְרוּ קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם-אַתֶּם גַּם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עֲבַדְתֶּם אֶת-יְיָ כִּדְבַרְכֶם: חצות הלילה הוא הזמן הרחוק ביותר מאור היום. רחוק מאור היום הקודם ורחוק מאור היום הבא. פרעה יכול לתלות את המכה בכך שארעה בנקודת זמן הרחוקה מהשמש. אך דווקא במכה זו הוא נכנע ומבקשם קומו צאו מתוך עמי. על מכת בכורות משה התרה תחלה כפי שצוהו ה'. בתורה כתוב גם טעם המכה הזו: ... כֹּה אָמַר יְיָ בְּנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שְׁלַח אֶת-בְּנֵי וַיַּעֲבְדוּנִי וַתִּמָּאֵן לְשַׁלְּחָו הִנֵּה אֲנִי הוֹרֵג אֶת-בְּנֵי בְכֹרְךָ: מִידָה כִּנְגַד מִידָה

ה' אחד ושמו אחד

עשרת המכות נועדו להביא ליציאת מצרים שתכליתה היא הכניסה לארצה"ק, וקיום מצוות התלויות בה. מבחינת פרעה כל מהלך עשרת המכות הוא כאילו מלחמה בין הקב"ה לבין האלילים של מצרים. גם בשלב שכבר מאמין בה, עדיין מאמין בעוד כמה כוחות. כמה מפליא שכעבור למעלה מ-3000 שנה כאשר שוב החל עם ישראל לחזור לארצו תוך נסים גלויים להם אנו עדים עד ימינו, נסים שרק עיוור יכול שלא לראותם, שוב נשמעו -ועדיין נשמעים- בחוגים מסויימים קולות הנשמעים כלקוחים ממחוזות של עובדי אלילים קדמונים. פעם אחר פעם מסבירים באותם חוגים שכל הניסים לא נעשו על ידי הקב"ה, אלא על ידי כח אחר. יכנו כח זה בכל כינוי שיכנו, אך העולה מדבריהם הוא: לפי אמונתם יש כח נוסף השולט בעולם ח"ו.

עניין אחד תמוה עוד יותר: יש המפרשים את הדברים הללו באופנים שונים, עד כדי כך שבסופו של דבר במקום למחות על דברי כפירה כאלה, מוחים נגד מי שמוחה על דברי הכפירה (ומחאות כאלה ניתן לשמוע גם בקרב חוגים אחרים). כנגד אלה האחרונים אביא כאן שתי עובדות (אימות של שתי העובדות, אוכל לתת למי שיבקש באופן פרטי):
א. כששמע הרה"ק ר' אהרן מבעלז זצ"ל דיבורים כאלה לאחר מבצע קדש, כאב לו הדבר מאד, והתבטא אז בחריפות ואמר שאלו הם דברי כפירה!

ב. גם לאחר מלחמת ששת הימים, כאשר כל העולם כולו ראה את הניסים הגדולים שנעשו לעם ישראל (ולולא מי שיש אומרים שהוא גלגולו של בלעם הרשע, היינו זוכים לראות בדרך הטבע מה שרבים מצפים לו בדרך נס), נשמעו שוב דיבורי כפירה הנזכרים לעיל. אמר אז הבית ישראל מגור זצ"ל כי דיבורים אלו הם דברי כפירה. יתירה מזאת, כשנסע גיסו ר' איצ'ה מאיר לוי ז"ל לועידה השנתית של אגודת ישראל באמריקה (הקונוונשן), אמר לו שאם ישמע מי שאומר דברים כאלה, שיאמר לו בשמו שאלו הם דברי כפירה. ואכן, באותה אספה ציטט רב מסויים את דברי הכפירה הללו. ר' איצ'ה מאיר קם ואמר שבשליחות גיסו הגדול הוא מחוייב למחות על הדברים ואמר שהתולים את הנסים בסטרא אחרא, מדברים דברי כפירה. ר' איצ'ה מאיר היה ידוע כעסקן ולא כרב, ודבריו שנאמרו כנגד רב ידוע עוררו תדהמה. אז קם הגר"י קמינצקי זצ"ל והודיע שמסכים עם הדברים.

נכון שהשלטון כיום עדיין רחוק מאד מלהיות שלטון יהודי על פי תורה (אין חולק על כך שאנו קרובים לכך בעז"ה, ואין הדבר תלוי אלא בנו). אך לכפור בניסים שנעשו לעם ישראל, ולתלותם בכח אחר, זוהי אמונה באלילים. אגב, דווקא המואסים בארץ חמדה ומתנגדים בתואנות שונות לעליית יהודים לארצה"ק (ולאחרונה החלו להפיץ רעיונות לירידה לחו"ל רח"ל. לטענתם, שם לא יסבלו ממלחמות נגד הדת), הם הגורמים בעקיפין שלא יהיה כאן רוב שומרי תורה ומצוות, מה שמחזק את השלטון החילוני בארצה"ק לבושתנו ולחירתנו.

וּאֶכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת עַל-מִרְרִים יֶאֱכְלֶהוּ:

כתב האור החיים: לפי פשט הכתוב לפי מה שראינו שאמר ה' שצריך צלי אש ושיהיה שלם כו' זה יגיד שדעת עליון הוא להראות בחינה הגדולה והחירות ואין רשות אחרים עליהם. ולפי זה גם המרורים שיצו ה' הוא לצד כי כן דרך אוכלי צלי לאכול עמו דבר חד כי בזה יערב לחיך האוכל ויאכל בכל אות נפשו. גם בזה יזכר גודל העריבות כשיקדים לפיו מרורים. גם מה שהזכיר המצות הוא פרט אשר יכונן חיך אוכל יטעם לו הצלי. עכ"ל.

זהו אם כן הפשט במצוות מרור. מה שדרשו חז"ל שהוא זכר ל'וימררו את חייהם', זו נתינת טעם מדוע דווקא מרור. אמנם, בגלות אבותינו בארצות אשכנז, היה קשה מאד להשיג את הראשון - והמובחר - שבחמשת מיני מרור, הוא החזרת הנקראת חסה, שהיתה מצויה אצלם רק בגינות המלכים, והיתה יקרה מאד. מסיבה זו נאלצו למצוא תחליף (על זיהוי החריין כתמכא, יש להאריך במקום אחר) מר מאד. כנראה שמציאות זו גרמה לרבים לחשוב כאילו כל עניינו של המרור הוא עניין המרירות (עד שתצא נפשו) על השעבוד. כך שיש שגם כאשר זכו לעלות לארצה"ק, עדיין לא רצו להפרד מהחריין (עליו יש 'מסורת'), ויש ששאלו שאלות ותמהו תמיהות על החסה ש'אינה מרה כל כך' (ולא ידעו שכבר שאלו כן בתלמוד הירושלמי, ועי' שם מה שתרצו). ודאי שבבילל הסדר אין עניין להראות צער על השעבוד, אלא רק שמחה על הגאולה.

ויהי רצון שנמשיך לראות נסים ונפלאות כימי צאתנו ממצרים

ושנזכה במהרה לבניין בית המקדש בב"א ובב"ש ולאכול שם מן הפסחים ומן הזבחים

להערות והערות בענייני העלון:

יחזנת נוימן קצות חזשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו התורה והמצוה 0773541079 ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

ברכת מזל טוב

לידידנו החתן אלימלך פאסט נ"י מדורשי ציון עיר הקדש והמקדש

לרגל שמחת נישואיו בשעה טובה ומוצלחת

ביום השביעי משבעת ימי המשתה התקיים המשתה באחד המבנים שנגאל בירושלים עיר הקדש סמוך לשער שכם. יהי רצון שנזכה לראות בבניין בית המקדש במהרה בימינו

כוס תנחומים לידידנו הרב אליה שוקר שליט"א מחשובי המתפללים בקהלתנו

בפטירת אמו הצדקנית והצנועה מרת פנינה ב"ר ראובן ע"ה אלמנת הרה"ג מנחם שוקר זצ"ל

ולב"ע בער"ח שבט

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב'):

פרשת בא: מנחה בחול: 4:50. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 4:20. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 5:35.

פרשת בשלח-שבת שירה: מנחה בחול: 5:00. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 4:25. ערבית מוצש"ק: 5:40.

יבנה המקדש: בא: כהונה: אביה. לוי: ישעיהו. השיר: ז ומי כמכה. מסכת שבת: פרק ח'. בא: כ': ישוע. ל': מתניהו